

Виноградова М. С.

ст. викладач кафедри іноземних мов,
Таврійський державний агротехнологічний університет,
м. Мелітополь, Україна

ІННОВАЦІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Постановка проблеми. В умовах глобалізації світової економіки, інформаційного етапу розвитку цивілізації, впровадження інформаційних технологій в усіх країнах Європи проводяться реформи національних систем освіти. Освіта і наука сьогодні стають пріоритетними факторами розвитку країни, визначальним фактором багатства якої є знання. За таких умов особливого значення набуває проблема переорієнтації вітчизняної освітньої системи на інноваційний підхід.

Слід зазначити, що на пріоритет формування інноваційного освітнього простору вказують такі сучасні законодавчі та нормативні документи: Закон України «Про інноваційну діяльність» (від 04.07.02 р. № 40-IV), Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» (від 16.01.03 р. № 433-IV), накази Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності» (від 07.11.00 р. № 522), «Про затвердження Положення про експериментальний загальноосвітній навчальний заклад» (від 20.02.02 р. № 114), «Про затвердження Положення про здійснення моніторингу виконання інноваційних проектів за пріоритетними напрямками діяльності технологічних парків» (від 17.04.03 р. № 245) та інші.

У зв'язку з постійним збільшенням обсягу програмного матеріалу і зменшенням аудиторного часу на вивчення іноземних мов зростає значення самостійної роботи студентів, тому виникає необхідність впровадження інноваційних інтерактивних технологій навчання у навчальний процес вищої школи. Предметом даного дослідження є використання інтерактивних технологій навчання на заняттях з французької мови, як потужного ефективного засобу розвитку всього освітньо-виховного комплексу у вищих навчальних закладах України.

Мета статті полягає в узагальненні сучасних інтерактивних методів викладання іноземних мов та обґрунтуванні необхідності їх подальшого використання на заняттях з французької мови.

Сучасний стан міжнародних зв'язків України у різноманітних сферах життєдіяльності, вихід її у європейський та світовий простір, нові політичні, соціально-економічні та культурні реалії потребують певних трансформацій у сфері освіти як важливого державного інституту, у тому числі й у галузі навчання іноземних мов. Сьогодні статус іноземної мови має тенденцію до постійного зростання. Усе це зумовлює визначення основних стратегічних напрямків удосконалення цілей, змісту, методів, прийомів і засобів навчання іноземної мови. Відповідно до Національної доктрини розвитку освіти, основними напрямками оновлення змісту вищої освіти є: особистісна орієнтація системи освіти, пріоритет загальнолюдських і національних

цінностей, забезпечення якості освіти на основі новітніх досягнень науки, культури і соціальної практики.

Формується характерна тенденція до посилення комунікативної спрямованості навчального процесу, його наближення до реального процесу спілкування. Для досягнення комунікативної компетенції – комунікативних вмінь, сформованих на основі мовних знань, навичок і вмінь, викладач іноземної мови має використовувати новітні методи навчання, що поєднують комунікативні та пізнавальні цілі. Інноваційні методи навчання іноземних мов спрямовані на розвиток і самовдосконалення особистості, на розкриття її резервних можливостей і творчого потенціалу, створюють передумови для ефективного поліпшення навчального процесу у вищих навчальних закладах.

Найбільш результативними, на наш погляд, є технології, спрямовані на створення взаємних відносин між викладачем і студентами, залучення їх до активної комунікативної взаємодії, встановлення атмосфери взаємоповаги, довіри та відповідальності. Технології, які надають навчальному процесу діалогічного характеру, відносяться до класу інтерактивних. Застосування інтерактивних технологій на занятті з іноземної мови передбачає перетворення студента з об'єкта навчаючого впливу на суб'єкт активного творчого процесу, забезпечення сприятливих психологічних умов для співпраці викладача та студентів, стимулювання пізнавальної активності на занятті та після нього.

З метою створення під час занять сприятливих умов для набуття студентами досвіду демократичної поведінки та комунікативної взаємодії доцільно застосовувати ряд спеціальних прийомів, які стимулюють творчість, ініціативу, самостійне та критичне мислення і базуються на принципі багатосторонньої взаємодії, співробітництва: одночасною взаємодією, однаковою участю, позитивною взаємозалежністю, індивідуальною відповідальністю. Інтерактивна діяльність дозволяє студентам бути більш незалежними і впевненими у собі, подолати страх перед мовним бар'єром, вирішувати складні задачі, висловлювати думки, дискутувати, спілкуватися з різними людьми та приймати виважені рішення. Міжнародні обставини сучасного періоду зумовили нові потреби до характеру володіння іноземною мовою і тим самим детермінували деякі принципи та параметри нових методів навчання іноземної мови, а саме застосування інтерактивних методів навчання.

Технологія, заснована на діалогічному спілкуванні, – це інтерактивна технологія навчання. Під інтерактивним навчанням мають на увазі спеціальну форму організації пізнавальної діяльності, при якій всі учні активно залучаються до процесу пізнання, між ними, в ході багатобічних комунікацій, відбувається обмін знаннями, ідеями, способами діяльності, що істотно впливає на ефективність сприйняття матеріалу і формування особових якостей суб'єктів навчання.

Таким чином, інтерактивне навчання передбачає особливий, багатосторонній тип комунікації між викладачем і студентом, між самими студентами на заняттях. Можливі комунікаційні взаємодії типу «студент – студент» (робота в парах), «студент – група студентів» (робота в групах), «студент – аудиторія» або «група студентів – аудиторія» (презентація роботи в групах), «студент – комп'ютер» і т.д. Залежно від мети заняття та форм організації навчальної діяльності технології інтерактивного

навчання розділяють на інтерактивні технології колективно-групового навчання, кооперативного навчання, технології ситуативного моделювання, технології оцінювання дискусійних питань тощо [1].

Інтеграція інтерактивних методів у навчання іноземних мов вважається основним завданням викладачів кафедри іноземних мов Таврійського державного агротехнологічного університету. Проведення прес-конференцій, подіумних дискусій, форумів, круглих столів, засідань, панорам, консультацій-порад, консультацій-роз'яснень, консультацій-обговорень з використанням рольових, імітаційних ігор мають велике значення для розвитку творчого потенціалу особистості й тому набули широкого використання. Інтерактивна навчальна ділова гра, яка дозволяє наблизити обговорення до реальної ситуації, ефективно виконує різні функції: активізуючу, розвиваючу, комунікабельну, інформаційну, функцію інтеграції знань. Мозковий штурм (10-15 хвилин на кожному занятті) є ефективним інтерактивним методом залучення всіх студентів в групі до аналізу поставленого завдання, результатом якого стає список творчих рішень студентів. За допомогою інтерактивних методів навчання спілкування під час занять відбувається в живій манері, де студент стає активним учасником комунікації. Залучаючись до інтерактивної діяльності, студенти вчать засвоювати культуру взаємоузгоджених дій у процесі комунікації, критично мислити, самостійно вирішувати поставлені завдання на основі аналізу інформації з різних джерел, брати участь у дискусіях, доводити правильність своєї думки, спільно вирішувати значимі проблеми. Використання плакатів, схем, графіків, роздаткового матеріалу та іншої наочної допомоги полегшує процес засвоєння нового матеріалу, робить його привабливішим і цікавішим. Ефективний інтерактивний прийом демонстрації обговорюваної теми активізує увагу студентів і вносить різноманітність у традиційне заняття.

Оволодіння комунікативною та міжкультурною компетенцією неможливо без інтеграції іноземної мови з медіаосвітніми технологіями, які допомагають студентам просуватися шляхом оволодіння знань, розвивати їх успішність, формування професійної компетентності. Саме комп'ютер являє собою ефективний засіб оптимізації інтерактивного навчання і значно розширює можливості викладачів щодо індивідуалізації навчання й активізації пізнавальної діяльності студентів у навчанні іноземної мови.

Сучасному викладачеві іноземних мов для ведення процесу навчання надана можливість використовувати нові інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) з цілим рядом прикладних засобів, які дозволяють значно удосконалити та полегшити процес навчання. Нові ІКТ мають ряд переваг для процесу викладання. Вони є психологічно-позитивним мотиваційним засобом, що робить цей процес більш цікавим та захоплюючим, пропонують широкий спектр мультимедійних засобів, що дозволяють урізноманітнити навчальний процес (наприклад, використовувати тексти, діаграми, відео, окремо або комбіновано, застосовуючи Power Point або інтерактивну дошку), надають можливість інтенсивного самостійного навчання, пропонують цілий ряд автентичного навчального матеріалу за допомогою Інтернету, надають можливість використовувати навчальні програми, записані на CD та DVD, можливість безпосереднього спілкування через e-mail, Skype та проведення відео-конференцій з носіями мови, відкривають доступ до дистанційного навчання,

залучаючи тим самим все бiльшу кiлькiсть студентiв.

Информационно-комунікативні технології є потужним мотиваційним засобом, як для викладача, так і для студентів. Правильно оцінивши обстановку в конкретній групі, викладач пропонує студентам матеріал, використання якого підвищує засвоюваність матеріалу, що вивчається. Так, використовуючи інтерактивні багаторівневі програми, студенти удосконалюють свої знання з граматики французької мови. За результатами діагностичного тесту кожен студент працює на своєму рівні. Студенти можуть не лише прочитати теоретичне пояснення, виконати вправи, але й перевірити свої знання знов, протестувавши себе по закінченню роботи. Одночасно, інтерактивні багаторівневі програми пропонують тексти для читання та розуміння, а також вправи для прослухування.

Однією з кращих, на наш погляд, мультимедійних інтерактивних програм для навчання французької мови для студентів агротехнічного університету є AGRISCOLA – методика вивчення французької мови для аграріїв. Курс є спільною розробкою французьких та українських педагогів – інтерактивним курсом французької мови, що забезпечує вільне спілкування французькою мовою в різних ситуаціях, розуміння мовлення на слух та участь у бесіді з носіями мови. Програма пропонує оптимальний графік занять та дозволяє вести вільний діалог із комп'ютером. Вправи курсу розвивають усі мовні навички, розширюють словниковий запас та закріплюють знання граматичних правил. Візуальна підтримка відео-сюжетів полегшує розуміння тексту та розвиває навички сприйняття усного мовлення. Спливаючий переклад слів полегшує роботу з текстами відео-сюжетів та діалогів. Корисною є така передова технологія, як наявність двох режимів навчання, вільного та керованого, що дозволяє студентам обирати оптимальну схему навчання. Відеоролики можна дивитися з французькими або українськими субтитрами. До кожного уроку є французький та український скрипти, тести на розуміння змісту, письма та аудіювання, граматичний коментар та словник із новими словами.

Нові ІКТ пропонують широкий спектр ефективних мультимедійних засобів, що дозволяють урізноманітнити навчальний процес. Одним із них є використання Power Point. На заняттях з іноземної мови Power Point знаходить вживання для пояснення граматики, наведення прикладів, порівнянь з рідною мовою тощо. Використання Power Point для отримання зворотнього зв'язку є досить дієвим, якщо студенти самі готують і представляють граматичні або лексичні теми.

Важлива також роль автентичних оригінальних матеріалів, використання яких, перш за все, дозволяє викладачеві і студентів бути сучасними, тобто читати оригінальну літературу, дивитися оригінальні фільми і чути мову носія. Банк граматичних і лексичних вправ та тестів є помічником викладачеві. Інтернет надає колосальну можливість обом учасникам процесу навчання та вивчення іноземної мови постійно збагачувати свої знання. Ряд компаній спеціалізуються на укладанні, виготовленні й продажу комп'ютерних програм для навчання іноземних мов.

Постійно удосконалюючись, вони пропонують нові інтерактивні програми, що дозволяють студентам певних спеціальностей підготуватися до презентації або переговорів, опанувати необхідну лексику, а також отримати конкретні поради і рекомендації. Наприклад, інтерактивні програми дозволяють студентам не лише виконувати граматичні і лексичні вправи, але й самим брати в

них участь. Програми, складені з урахуванням рівня знань користувачів. Освоївши перший рівень, студент з відчуттям задоволення переходить до наступного рівня. Сьогодні можна стверджувати, що з появою Інтернету (завдяки інтенсивному освоєнню можливостей нових інформаційних технологій) сучасна система освіти вступила в нову фазу свого розвитку.

Стосовно дистанційної форми освіти, слід вказати на необхідність створення єдиного інформаційно-освітнього простору, куди слід включити всілякі електронні джерела інформації: віртуальні бібліотеки, бази даних, консультаційні служби, електронні навчальні посібники, спеціально обладнані класи і віртуальні класи, у тому числі кіберкласи тощо. Коли йдеться про дистанційне навчання, слід розуміти наявність в системі викладання підручника і взаємодії викладача та студентів. Звідси головне при організації дистанційної форми навчання – створення електронних курсів, розробка дидактичних основ дистанційного вчення, підготовка педагогів-координаторів.

Узагальнюючи вищевикладене, можна сказати, що сучасні інформаційно-комунікативні технології активно входять у життя сучасного викладача, роблять його більш насиченим професійно, а процес навчання ефективнішим. Вони сприяють вдосконаленню навчального процесу; розширюють й урізноманітнюють програму; значно підвищують якість подачі матеріалу уроку та ефективність засвоєння цього матеріалу, збагачують світогляд студента й викладача; формують вміння конструювати свої знання; сприяють значно швидшому формуванню розвитку комунікативних вмінь і навичок; спонукають до більш раціонального використання часу; сприяють індивідуалізації навчання; стимулюють самостійну діяльність студента; активізують дослідницьку та творчу діяльність; формують вміння орієнтуватися у світовому інформаційному просторі, вибирати необхідну інформацію; дозволяють брати участь в електронних творчих проектах та ділитися досвідом; розвивають критичне мислення та вміння робити висновки; полегшують працю викладача з майбутніми фахівцями з різним рівнем знань.

Інтерактивні технології, що характеризуються організацією активної моделі навчання, дозволяють забезпечити оптимізацію процесу навчання з точки зору економії аудиторного часу, актуалізацію та активізацію пошуку студентами нових знань, стимулюють викладачів до пошуку нових форм, методів організації навчально-виховного процесу вищих навчальних закладів, дозволяють створювати позитивну атмосферу співпраці зі студентами та позитивний настрій на навчання із співбесідниками, об'єднаними однією метою, відчувати себе упевненими в собі нарівні з іншими, подолати страх перед мовним бар'єром, бути самостійним, брати на себе відповідальність за виконання поставлених завдань. Вони реалізують основні методичні принципи навчання: відповідність принципу розвиваючого навчання; співпраця, співтворчість; величезний мотиваційний потенціал; індивідуалізація та автономія; доступність; більший ступень інтерактивності навчання; можливість повторень матеріалу, який вивчається; можливість самоконтролю; забезпечення наочності й багатоваріантність подання інформації.

Література

1. Константинова Н.А., Михеев И.Д. Применение мультимедийных средств для активизации самостоятельной работы студентов при изучении иностранных языков / Н.А. Константинова, И.Д. Михеев // Успехи современного естествознания. – 2008. – № 10. – С. 97-100.
2. Вережкина-Рахальская Ю.Н. Методика использования Интернет-ресурсов в формировании коммуникативной компетенции студентов специализированных вузов на материале общественно-политической тематики (2-ой курс, английский язык) / Ю.Н. Вережкина-Рахальская. – М., 2007. – 26 с.